

بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۰۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۰۶

کد مقاله: ۱۶۲۰۸

مهرداد خاک زاد بناب^{۱*}، آيسان ميرزايي صلحي^۲

چکیده

شکست‌های عمده شرکت‌ها و سایر فروپاشی‌هایی از این قبیل که در سراسر جهان رخ داده است، نگرانی‌هایی را در مورد اطمینان از شیوه‌های گزارش‌دهی مالی توسط شرکت‌های پذیرفته شده در بورس را ایجاد کرده است. این امر تعدادی از نهادهای نظارتی و حرفه‌ای در جهان را برانگیخت تا به فکر اصلاحاتی باشند که گزارشگری مالی را شفاف‌تر می‌کنند و در نتیجه عملکرد و کیفیت حسابرسی را افزایش می‌دهند. بنابراین، این مطالعه مهر تاییدی است بر تأثیر مستقیم کیفیت حسابرسی بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. مطالعه حاضر ۸۴ شرکت از بورس اوراق بهادار تهران را با ۴۵۶ نمونه برای یک دوره نه ساله از سال ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۰ بر اساس رویکرد داده‌های پانلی (ترکیبی) به کار می‌گیرد. علاوه بر این، در مطالعه فعلی از رویکرد ثانویه برای بازیابی داده‌ها از سایت‌های کدال (سامانه جامع اطلاع‌رسانی ناشران)، شرکت‌های داده‌کاوی همچون بورس ویو و صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس استفاده شده است. این مطالعه از رگرسیون چندگانه برای بررسی مدل استفاده می‌کند. نتایج نشان می‌دهد که حق الزحمه حسابرسی رابطه مثبت و غیرمعدناداری با بازده دارایی‌ها (ROA) دارد. این بدان معناست که اگر مبلغ پرداختی به حسابرسان بابت انجام خدمات حسابرسی کاهش یابد، عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران افزایش می‌یابد. مطابق با تئوری نمایندگی، اندازه حسابرس رابطه مثبت معدناداری با ROA نشان می‌دهد. استقلال حسابرس نیز رابطه مثبت و معدناداری با ROA دارد. در نهایت، مشخص شد که استقلال حسابرس در عملکرد مالی قدرتمندتر از اندازه حسابرس است. نتیجه این تحقیق به مدیران ارشد و همچنین مدیران اجرایی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران کمک می‌کند تا تلاش بیشتری برای استقلال حسابرس انجام دهند.

واژگان کلیدی: کیفیت حسابرسی، عملکرد مالی، بورس اوراق بهادار تهران، بازده حقوق صاحبان سهام

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه ارومیه (نویسنده مسئول) mehrdadkhakzad11@gmail.com

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه تهران

کیفیت حسابرسی به عنوان یک عنصر اساسی در حفظ عملکرد مالی شرکت ها عمل می کند؛ حسابرسی کیفی_عینی مبنای اطمینان از یکپارچگی و اعتبار گزارش های مالی می باشد که برای بازارهای کارآمد و همچنین بهبود عملکرد مالی بسیار مهم است. با این حال، حسابرسی های خارجی در کنار رعایت اصول حسابرسی، می توانند کاربرد اصول حسابداری توسط واحدهای مربوطه را تقویت کرده و به اطمینان از اثربخشی، شفافیت و اعتماد به گزارش های مالی آن ها کمک کنند. حسابرسی مستقل به تقویت مکانیزم کنترل داخلی قوی، مدیریت ریسک و قوانین حاکمیت شرکتی در شرکت ها کمک می کند و در نتیجه عملکرد مالی را بهبود می بخشد (حسن و فاروک، ۲۰۱۴).

گفته می شود حسابرسی صورت های مالی یک مکانیزم کنترلی است که برای حفاظت از منافع سهامداران و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و با هدف تضمین حسابرسی گزارش های مالی عاری از تحریف ایجاد شده است (ایرونگو، ۲۰۱۳). علاوه بر این، حسابرسان با تضمین تهیه گزارش های مالی مطابق با اصول ذکر شده می توانند احتمال درگیر شدن در تحریف های بااهمیت را به حداقل برسانند. خطرات کمتر مواجه شدن با تحریف ها باعث ایجاد اعتماد در بازارهای سرمایه می شود که در نهایت هزینه سرمایه را برای شرکت ها کاهش می دهد (هوتی، اسمجلی، احمدی و درماکو، ۲۰۱۲).

گزارش مالی که توسط یک حسابرس معتبر حسابرسی می شود، به شخص حاضر در بازار هشدار می دهد که گزارش های مالی آنها معتبرتر و قابل اعتمادتر از گزارش های حسابرسی شده توسط حسابرسان غیرقابل اعتماد هستند. کیفیت کار حسابرسان مستقل و اندازه آنها در بازار حسابرسی نسبت به پاداش های پرداخت شده به آنها از سوی شرکت هایی با افزایش یا کاهش قیمت سهام بسیار بیشتر است. حسابرسی مستقل و همچنین کیفیت حسابرسی نقش مهمی در حفظ یک بازار با عملکرد خوب ایفا می کند زیرا سبب ایجاد اعتماد به صحت و اعتبار گزارش های مالی مورد نیاز برای یک بازار کارآمد می شود (اوگوانتا، اوگوانیا و نگوا، ۲۰۱۸). تأثیر مستقیم ویژگی های کیفیت حسابرسی بر عملکرد مالی شرکت ها مورد توجه محققان قرار گرفته است. در مطالعه حاضر، ویژگی های کیفیت حسابرسی بر اساس سه مولفه اصلی حق الزحمه حسابرسی، اندازه شرکت حسابرسی و استقلال حسابرسی و بازده دارایی (ROA) که همان اندازه گیری بازده دارایی ها و تشخیص عملکرد مالی شرکت است، اندازه گیری می شود.

در این راستا، هدف از مطالعه حاضر بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر عملکرد مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. هدف اصلی این مطالعه بررسی میزان ارتباط بین عوامل تعیین کننده کیفیت حسابرسی با عملکرد مالی است. یکی از دلایل انجام چنین مطالعه ای، نگرانی های اخیر در مورد وضعیت فعلی عملکرد کیفیت حسابرسی توسط شرکت ها در بورس اوراق بهادار تهران است، جایی که بسیاری از شرکت ها به دلیل نبود معیارهای مناسب حسابرسی کارآمد در شرکت های پذیرفته شده در بورس همانند شرکت های خودرویی مانند ایران خودرو و سایپا زیان ده شدند. با این حال، بدیهی است که این موضوع نگرانی بزرگی برای سرمایه گذاران در بازار سرمایه ایران بوده است.

۲- مروری بر ادبیات و بیان فرضیه

عملکرد مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس نقش عمده ای در بازار سرمایه ایفا می کند و همچنین به عنوان بستری برای جذب سرمایه و نیز کاهش هزینه سرمایه شرکت ها تلقی می شود. شرکتی که عملکرد مالی بسیار بالایی دارد قطعاً جایگاه خوبی در نزد سرمایه گذاران پیدا خواهد کرد. در عین حال، بازار سرمایه، مدیران و همچنین سرمایه گذاران برای تصمیم گیری در مورد کارایی تجاری شرکت ها به گزارش های مالی حسابرسی شده متکی هستند. (تو و همکاران، ۲۰۲۰). بنابراین کیفیت بالاتر گزارش های مالی تأثیر مثبتی بر عملکرد مالی شرکت خواهد داشت. گفته می شود که عملکرد مالی یک مفهوم چند وجهی است (سانتوس و بریتو، ۲۰۱۲). رویکردهای بسیاری برای سنجش عملکرد مالی توسط بسیاری از محققان اتخاذ شده است. در این تحقیق عملکرد مالی با توجه به سودآوری شرکت سنجیده خواهد شد. سودآوری همیشه به عنوان نسبت درآمد قبل از مالیات به حقوق صاحبان سهام اندازه گیری می شود (چن و چن، ۲۰۱۱). سودآوری به روش های مختلفی اندازه گیری می شود از جمله بازده دارایی ها (ROA)، نسبت قیمت به درآمد و همچنین بازده سهام (ROE). این مطالعه ROA را به عنوان معیار اصلی عملکرد مالی اتخاذ کرد.

بخش مهمی از ادبیات وجود دارد که به درک موضوع هزینه حسابرسی اختصاص دارد. در سال ۱۹۸۰، سیمونیک یک مدل نمایشی از فرآیندی ارائه داد که در آن حق الزحمه های پرداختی برای خدمات حسابرسی مشخص شده است و از آن زمان چندین محقق بطور پیوسته نتایج مشاهده شده ای را بررسی کردند که عوامل تخصیص مناسب حق الزحمه حسابرسی را نشان می دادند (موتینیو، ۲۰۱۲). به طور فرضی، مبلغی که مشتری برای خدمات حسابرسی به مؤسسه حسابرسی پرداخت می کند به تقلید از مقدار هزینه ای است که خدمات حسابرسی را در حلقه حسابرسی تعیین می کند. استنلی (۲۰۱۱) رابطه بین سودآوری و پاداش مشاهده شده حسابرسان را با استفاده از داده های جمع آوری شده از شرکت های سهامی عام ایالات متحده به مدت هفت سال بررسی می کند. نتیجه آن ارتباط بین حق الزحمه شرکت حسابرسی و عملکرد کاری مشتریان را نشان می دهد در حالی که کیفیت حسابرسی در دراز مدت به خطر می افتد. هر چه مبلغ پرداختی به عنوان حق الزحمه حسابرسی بیشتر باشد نشان می دهد که حسابرسان

خدمات حسابرسی حرفه ای تری را در قبال دریافت مبلغ کمتری برای حق الزحمه حسابرسی به مشتریان ارائه می دهند. با این حال، چندین مطالعه از حق الزحمه حسابرسی به عنوان عاملی برای اندازه گیری کیفیت حسابرسی استفاده می کنند زیرا کیفیت حسابرسی امری ناملموس است (بلیس، گال و مجید، ۲۰۱۱). در نهایت، حق الزحمه حسابرسی کارکنان در این مطالعه به عنوان یکی از معیارهای سنجش کیفیت حسابرسی در نظر گرفته شده است که با تحقیقات انجام شده توسط (بلیس و همکاران، ۲۰۱۱؛ اس. یو. حسن و فاروک، ۲۰۱۴؛ موتینو ۲۰۱۲؛ مصطفی، موحد رشید، لطیف و بلا ۲۰۱۹؛ استنلی ۲۰۱۱) نیز مطابقت دارد.

در مطالعات پیشین در حوزه کیفیت حسابرسی، اندازه شرکت حسابرسی معمولاً به عنوان معیار اندازه گیری کیفیت حسابرسی استفاده می شود. این معیار نیز در زمینه های مختلف مطالعاتی مورد بحث قرار گرفت (رشید، نور، مستوکی، و بردایی، ۲۰۱۵). با توجه به این واقعیت که شرکت های حسابرسی بزرگتر در مقایسه با شرکت های حسابرسی کوچکتر از شهرت بهتری برخوردارند و به این دلیل که حسابرسان بزرگ در صورت اغراق مشتریانشان ضرر بیشتری خواهند داشت، حسابرسان بزرگ زمینه بیشتری برای انتشار گزارش های پاک دارند (دی آنجلو، ۱۹۸۱). به محض اینکه شرکت به یک شرکت حسابرسی بزرگ تری تغییر پیدا کند بازار سرمایه واکنش مثبت تری نشان می دهد. مطالعات پیشین شواهدی از ضریب واکنش سود بالاتر برای مشتریان موسسات حسابرسی بزرگ در مقایسه با مشتریان موسسات حسابرسی کوچک ارائه می دهند (مولیک و بیری، ۲۰۱۴). تعدادی از مطالعات به بررسی این موضوع پرداخته اند که آیا نام تجاری شرکت حسابرسی به عنوان یک نماینده با توجه به اندازه شرکت حسابرسی (بزرگ ۴/۵/۶) با عملکرد مالی آن مرتبط است (بلا، امران، و شعاری، ۲۰۱۸). با این حال، دی آنجلو (۱۹۸۱) ادعا می کند که ۶ شرکت بزرگ حسابرسی سعی می کنند حسابرسی با کیفیت تری نسبت به شرکت های غیربزرگ حسابرسی ارائه دهند که توسط گروهی از تحقیقات تجربی جامع پشتیبانی می شود. کامپرکس و هوانگ (۲۰۱۵) بررسی می کنند که آیا ۴ شرکت بزرگ حسابرسی از نظر اندازه حسابرسی می توانند حسابرسی با کیفیت تری ارائه دهند یا خیر. آنها دریافتند که ۴ شرکت غیربزرگ حسابرسی با احتمال کمتری می توانند استفاده محتاطانه مدیران از ارقام تعهدی اختیاری را محدود کنند.

حسابرسان در طول انجام تکالیف حسابرسی خود در تمامی عواقب آن مسئولیت مستقلاً دارند. این امر برای اطمینان از امنیت منافع ذینفعان اهمیت دارد (دخله، رشید، وان عبدالله و آل شهاب، ۲۰۲۰). عینیت شرکت حسابرسی حرفه ای تضمین کننده انصاف آن است و اطمینان و اعتماد را به استفاده کنندگان نهایی از گزارش های مالی تحمیل می کند. دی آنجلو (۱۹۸۱) استقلال شرکت حسابرسی را به عنوان احتمالی توصیف می کند که در آن حسابرس منصوب ممکن است در معرض هرگونه تحریف عمده در گزارش های مالی قرار گیرد، مشروط بر اینکه این تحریف عمده قبلاً مشخص شده باشد. چیا-آه و کارلسون (۲۰۱۰) اظهار داشتند که ترس از عینیت در غالب موارد بسیار مهم است و بنابراین اثربخشی حسابرسان در اجرای خدمات حسابرسی بی طرفانه را به چالش می کشد. زوریگات (۲۰۱۱) تأثیر ساختار مالی در میان شرکت های اردنی را بر کیفیت حسابرسی مورد مطالعه قرار داد. در مطالعه ای متشکل از نمونه ای از ۱۹۸ شرکت و با استفاده از تحلیل رگرسیون لجستیک، نتایج حاصل از این مطالعه ارتباط مثبت و معناداری را بین ساختار مالی و ویژگی های کیفیت حسابرسی نشان می دهد. همچنین حسن و فاروک (۲۰۱۴) به بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی و عملکرد مالی شرکت های سیمانی پذیرفته شده در بورس نیجریه می پردازند. نتایج حاصل از مطالعه آنها نشان داد که استقلال حسابرسی تأثیرات عمده ای بر عملکرد شرکت های سیمانی پذیرفته شده در بورس نیجریه دارد. با توجه به موارد فوق، فرضیه های زیر مطرح می شود

فرضیه ۱: بین حق الزحمه حسابرسی و عملکرد مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

فرضیه ۲: بین اندازه شرکت حسابرسی و عملکرد مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

فرضیه ۳: بین استقلال شرکت حسابرسی و عملکرد مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

۳- روش شناسی

مطالعه حاضر ۸۴ شرکت از بورس اوراق بهادار تهران را با ۴۵۶ نمونه برای یک دوره نه ساله از سال ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۰ بر اساس رویکرد داده های پانلی (ترکیبی) به کار گرفته است. برخی از نمونه های هدف این مطالعه بنابه دلایلی من جمله عدم افشای اطلاعات کامل، و ... از این نمونه ها حذف گردیدند. انتخاب این دوره به دلیل برخی مسائل مالی بوده است که طی آن بسیاری از شرکت ها نرخ رشد بارده دارایی بالاتری ثبت کردند. مطالعه حاضر از داده های ثانویه برای تولید داده هایی از صورت های مالی سالانه شرکت هایی استفاده می کند که در زمان انجام این مطالعه محدود به صورت های مالی استخراج شده شرکت ها از شرکت های داده کاوی و سایت کدال می باشد.

۳-۱- مشخصات مدل و اندازه گیری متغیر

نتیجه تحلیل رگرسیون داده های تابلویی، معادله ای را نشان می دهد که یک متغیر وابسته خاص را از گروهی از متغیرهای مستقل به بهترین شکل و بطور انحصاری پیش بینی می کند. این رویکرد در شرایطی در نظر گرفته می شود که متغیرهای مستقل با یکدیگر و همچنین با متغیر وابسته مرتبط باشند. معادله حاصل از تحلیل رگرسیون به صورت زیر پیش بینی می شود:

$$ROA = \alpha^0 + \beta_1 AUDTF + \beta_2 AUDSZ + \beta_3 AUDIN + \beta_4 FMGRH + \beta_5 FMAGE + \varepsilon$$

که در اینجا: ROA = عملکرد مالی، $\alpha = 0$ = ثابت، AUDTF = حق الزحمه حسابرسی، AUDSZ = اندازه شرکت حسابرسی، AUDIN = استقلال حسابرسی، FMGRH = رشد شرکت، FMAGE = سن شرکت، و ε = عبارت خطا است.

جدول ۱: خلاصه ای از اندازه گیری متغیر

ردیف	متغیرها	اندازه گیری ها	نماینده ها	منابع
متغیرهای وابسته:				
۱	عملکرد مالی	به عنوان نسبت بازده دارایی ها عملکرد مالی شرکت را اندازه گیری می کند.	ROA	(Chen & Chen, 2011)
متغیرهای مستقل:				
کیفیت حسابرسی:				
۱	حق الزحمه حسابرسی	تبدیل لگاریتمی ارزش ریالی متعلق به حسابرسی برای خدمات حسابرسی	AUDTF	(Hanlon, Krishnan, & Mills, 2012)
۲	اندازه حسابرسی	متغیری ساختگی است که شرکت بزرگ با ۱ و شرکت غیربزرگ حسابرسی با صفر نمایان می گردند.	AUDSZ	(Inaam, Khmoussi, & Fatma, 2012)
۳	استقلال حسابرسی	گزارش طبیعی حق الزحمه حسابرسی به عنوان معیار معکوس حسابرسی مستقل استفاده می شود. مقدار بالاتر (کم) حق الزحمه حسابرسی مستلزم استقلال حسابرسی ضعیف (خوب) است	AUDIN	Gerayli <i>et al.</i> , (2011)
متغیرهای کنترلی:				
۱	رشد شرکت	به عنوان تغییر در فروش تقسیم شده با فروش قبلی اندازه گیری می شود	FMGRH	(Collins, Pungaliya, & Vijh, 2017; Huang, Lao, & McPhee, 2017)
۲	سن شرکت	به عنوان تعداد سال های مشاهده منهای سال های فهرست اندازه گیری می شود	FMAGE	(Gao & Huang, 2016; Kouaib & Jarbou, 2017)

۴- نتایج و بحث

۴-۱- آمار توصیفی

جدول ۲ در زیر نتیجه آمار توصیفی بدست آمده از متغیرهای بررسی شده در مدل ما را نشان می دهد. جدول ۲ نشان می دهد که مقدار میانگین ROA در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران عدد ۰,۰۵۴ و حداقل و همچنین حداکثر ROA به ترتیب ۰,۷۰۷- و ۰,۵۲۴ است که نشان دهنده عملکرد مثبت شرکت هاست. همچنین نشان می دهد که AUDTF با مقدار میانگین ۳۲,۰۶۳ و حداقل و حداکثر مقادیر ۰,۲۹۲ و ۰,۲۹۲ برای خدمات حسابرسی توسط شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت شده است. همچنین، AUDSZ دارای مقدار میانگین کل ۰,۵۸۷ با حداقل و حداکثر مقادیر ۰ و ۱ است.

۱. این نشان می دهد که ۵۰٪ از شرکت های فهرست شده در بورس اوراق بهادار تهران از خدمات ارائه شده توسط شرکت بزرگ حسابرسی حمایت می کنند.

AUDIN دارای مقدار میانگین کل ۲,۰۲۷ با حداقل و حداکثر مقادیر ۰,۰۰۹ و ۷,۲۷۴ است. FMGRH دارای مقدار میانگین کل ۰,۱۵۰ با حداقل و حداکثر مقادیر ۰,۱۹۲- و ۱,۸۲۲ است. در نهایت، FMAGE با مقدار میانگین تخمینی ۲۲ سال با حداقل و حداکثر مقادیر ۲ تا ۵۳ سال است.

جدول ۲: آمار توصیفی

Variables	Obs	Mean	Std. Dev.	Min	Max
ROA	756	0.054	0.096	-0.707	0.524
AUDTF	756	32.063	101.518	0.29	1442
AUDSZ	756	0.587	0.493	0	1
AUDIN	756	2.027	1.534	0.009	7.274
FMGRH	756	0.150	0.201	-0.192	1.822
FMAGE	756	22.321	13.390	2	53

۲-۴- ماتریس همبستگی

پالانت (۲۰۱۱) اظهار داشت که تحلیل همبستگی در به تصویر کشیدن جهت و قدرت ارتباط انحرافی در بین متغیرهای مورد مطالعه بسیار مهم است. جوزف (۲۰۱۰) نیز پیشنهاد کرد که مقدار همبستگی صفر نشان دهنده هیچ رابطه ای نیست در حالی که همبستگی ۱۰٪ بر یک رابطه عالی دلالت دارد. این با نتیجه مطالعه هر، بلک، باین، اندرسون و تاتام (۲۰۱۰) مطابقت دارد که بر این باور بودند که ماتریس همبستگی نباید از ۰٫۷۰ تجاوز کند تا تضمین کند که مشکل همخطی چندگانه در این مطالعه وجود ندارد. تجزیه و تحلیل همبستگی در جدول ۳ نشان می دهد که AUDIN دارای همبستگی مثبت و معنادار آماری با ROA در سطح ۱٪ معنی دار است. بنابراین، سیگنالی را در مورد سیر ارتباط بین AUDIN و همچنین ROA در مدل رگرسیون ارائه می دهد. همچنین مشخص شد که AUDTF و AUDSZ به طور مثبت و معناداری با ROA در سطح ۱٪ معنادار هستند. جدول ۳ نشان می دهد که FMGRH ارتباط منفی و معناداری با ROA در سطح معناداری ۵٪ دارد. در نهایت، FMAGE نیز ارتباط مثبت و معناداری با ROA در سطح ۵٪ دارد.

جدول ۳: آمار همبستگی

	ROA	AUDTF	AUDSZ	AUDIN	FMGRH	FMAGE
ROA	1.000					
AUDTF	0.275**	1.000				
AUDSZ	0.193**	0.175*	1.000			
AUDIN	0.403**	0.614*	0.347**	1.000		
FMGRH	-0.081*	0.029	0.018	-0.003	1.000	
FMAGE	0.071*	0.151*	0.212**	0.325**	0.037	1.000

توجه: ROA = سود دارایی، AUDTF = حق الزحمه حسابرسی، AUDSZ = اندازه شرکت حسابرسی، AUDIN = استقلال حسابرس، FMGRH = رشد شرکت، FMAGE = سن شرکت.
 ** همبستگی در سطح ۰٫۰۱ (۲ دنباله ای) معنادار است.
 * همبستگی در سطح ۰٫۰۵ (۲ دنباله ای) معنا دار است.

جدول ۴: تشخیص هم خطی چندگانه

متغیرها	آمار خطی	
	تحمل	VIF
AUDTF	0.526	1.90
AUDSZ	0.618	1.62
AUDIN	0.867	1.15
FMAGE	0.879	1.14
FMGRH	0.996	1.00
Mean VIF		1.36

جدول ۴ نتیجه مسئله هم خطی چندگانه را نشان می دهد که مقادیر تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) برای همه متغیرهای مستقل کمتر از ۱ و کمتر از ۱۰ است و نشان می دهد که متغیرهای مستقل در این مطالعه در محدوده نرمال قرار دارند. بر این اساس فرض می شود که مطالعه حاضر عاری از هم خطی چندگانه است.

۳-۴- نتایج رگرسیون

در این مطالعه، تحلیل رگرسیون خطی به عنوان یک روش آماری انتخاب شد تا روابط بین یک متغیر وابسته خاص و یک متغیر از گروهی متشکل از سه متغیر مستقل شامل حق الزحمه حسابرسی، اندازه شرکت حسابرسی، استقلال حسابرس و دو متغیر

از گروه کنترل شامل رشد شرکت و سن شرکت برای ۸۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را مشخص کند. جدول ۵ در زیر تجزیه و تحلیل نتایج را برای مدل رگرسیون خطی نشان می دهد.

جدول ۵: رابطه بین بازده دارایی و کیفیت حسابرسی

ROA	Coef.	Std. Err.	t-value	P > [t]	VIF	1/VIF
AUDTF	0.000	0.000	1.12	0.263	1.90	0.526
AUDSZ	0.014	0.007	2.03*	0.043	1.62	0.618
AUDIN	0.023	0.003	8.14***	0.000	1.15	0.867
FMGRH	-0.038	0.016	-2.42**	0.016	1.00	0.996
FMAGE	-0.000	0.000	-1.95*	0.052	1.14	0.879
CONS	0.014	0.008	1.82*	0.070		
F (5,750)				32.57		
Prob > F				0.000		
R ²				0.178		
Adj R ²				0.173		
Linktest (Hatsq)				0.539		
Ovtest (F)				1.91		
Prob > F				0.126		
Mean VIF					1.36	
Number of Obs	756	756	756	756	756	756

همانطور که در جدول ۵ نشان داده شده است R² در مدل رگرسیون برابر با ۰,۱۷۸ است. این مقدار نشان می دهد که این مدل می تواند ۱۷,۸۴ درصد از تفاوت در عملکرد مالی اندازه گیری شده با ROA را توضیح دهد. با این حال، به عنوان یک نتیجه رضایت بخش در نظر گرفته می شود. نرم افزار STATA (نسخه ۱۴) مقدار R² تنظیم شده را در جدول بالا نشان می دهد. در شرایطی که نمونه کوچک باشد مقدار R² یک تخمین نسبتاً خوش بینانه از ارزش واقعی جمعیت را بیان می کند (تاباچنیک و فیدل، ۲۰۰۷). مقدار R² نشان می دهد که ۰,۱۷۸ درصد از تفاوت موجود در متغیر وابسته به دلیل تفاوت در متغیرهای مستقل موجود در مطالعه رخ می دهد. علاوه بر این، نشان می دهد که انحراف در عملکرد مالی اندازه گیری شده با ROA از نظر آماری با معادله رگرسیون قابل توجیه است. نتایج جدول ۵ نیز نشان می دهد که این مدل از نظر آماری معنادار است (p < 0.01) که قدرت مدل به کار رفته را حکایت می کند.

به طور کلی، نتایج جدول ۵ نشان داد که چهار متغیر این مطالعه با متغیر پیش بینی کننده عملکرد مالی (که با استفاده از ROA اندازه گیری می شوند) از نظر آماری معنادار هستند. AUDTF یک رابطه مثبت اما غیرمعناداری با ROA نشان می دهد. این امر را می توان در جدول ۵ مشاهده کرد که در آن ضریب رگرسیون و همچنین مقدار $\beta > 0.000$ را نشان می دهد. این امر نشان می دهد که AUDTF ارتباط مثبت و غیرمعناداری با ROA دارد. این رقم مثبت بیانگر آن است که با کاهش درصد مبلغ پرداختی به حسابرسان در قبال خدمات حسابرسی، امکان افزایش عملکرد مالی شرکت های پذیرفته شده در شرکت های بورسی نیز وجود دارد. این نتیجه مشابه با نتیجه مطالعه انجام شده توسط موتینیو (۲۰۱۲) است که تأثیر حق الزحمه حسابرسی و عملکرد شرکت را مورد بررسی قرار داد. آنها رابطه مثبت و غیرمعناداری بین حق الزحمه حسابرسی و ROA کشف کردند.

AUDSZ با داشتن ضریب رگرسیون و p-value به ترتیب $\beta > 0.014$ و $\beta > 0.043$ یک رابطه آماری معنادار و مثبت با ROA نشان می دهد. با این حال، این امر به وضوح نشان می دهد که AUDSZ رابطه مثبت و معناداری با ROA در ۱٪ دارد. رقم مثبت مستلزم آن است که با افزایش درصد شرکت هایی که توسط شرکت های حسابرسی بزرگ حسابرسی می شوند عملکرد مالی (ROA) نیز به همان مقدار افزایش می یابد. این یافته مطابق با نتایجی است که حسن و فاروک (۲۰۱۴) کشف کردند. آنها تأثیر کیفیت حسابرسی و عملکرد مالی شرکت های سیمانی پذیرفته شده در بورس نیجریه را بررسی کردند. جدول ۵ نشان می دهد که AUDIN رابطه مثبت و معناداری با ROA دارد. این امر مؤید یافته های حسن و فاروک (۲۰۱۴) است. FMGRH و FMAGE نیز رابطه معکوسی را نشان دادند یعنی رابطه آماری معناداری با ROA نشان دادند. این حالت بیانگر آن است که FMAGE و FMGRH هیچ رابطه معناداری با عملکرد مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ندارند.

۵- نتیجه گیری

هدف اصلی این مطالعه، بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر عملکرد مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. در این مطالعه ارتباط بین سه متغیر مستقل (حق الزحمه حسابرسی، اندازه شرکت حسابرسی و استقلال حسابرسی) با

یک متغیر وابسته خاص که بازده دارایی (ROA) است بررسی شد. بر اساس نتایج تجزیه و تحلیل داده های تابلویی متوازن، دو متغیر مورد مطالعه یعنی اندازه شرکت حسابرسی و استقلال حسابرس ارتباط مثبت و معناداری با عملکرد مالی دارد که با استفاده از بازده دارایی (ROA) اندازه گیری می شود. متغیر دیگر یعنی AUDTF ارتباط مثبت و غیرمعناداری با ROA دارد. یافته های ما با نظریه نمایندگی مطابقت دارند که نشان می دهد هر چه تعداد شرکت هایی که توسط شرکت های حسابرسی بزرگ حسابرسی شوند بیشتر باشد عملکرد مالی آن شرکت ها بهتر است. ممکن است تحت تأثیر قرار دادن قضاوت شرکت های حسابرسی بزرگ در مغایرت با قوانین تثبیت شده رویه های حسابرسی عملاً امری دشوار باشد فقط به این بهانه که شهرت لازم برای حمایت را دارند. علاوه بر این، یک رابطه مثبت بین استقلال شرکت حسابرسی و عملکرد مالی یافت شد و مستلزم آن است که خدمات حسابرسی بسته به مبلغ پرداختی به عنوان حق الزحمه حسابرسی افزایش می یابد و همچنین باعث نظارت و تعهد بیشتر حسابرسان می شود که این امر باعث کاهش تمایل یک کسب و کار به پذیرش ضرر بیش از حد به شیوه بر باد دادن سرمایه های مدیریتی و شکست استانداردهای حسابداری تعیین شده می شود. حق الزحمه حسابرسی به هیچ وجه عینیت حسابرس را تضعیف نمی کند و معمولاً به گونه ای به نظر می رسد که اراده حسابرس را برای برهم زدن تلاش های مدیریتی در جهت بهره مندی کامل از بی نظمی های اطلاعاتی در روابط اصلی نماینده کاهش می دهد. از سوی دیگر، یافته ها حاکی از آن است که حق الزحمه ای که برای خدمات حسابرسی به حسابرسان پرداخت می شود، حس تعهد و قطعیت دیگری را برای حسابرسان به وجود می آورد تا اطمینان حاصل کنند که شرکت با ارائه خدمات حسابرسی بهینه به شرکت، پول خود را در ازای کیفیت ارائه شده دریافت می کند. با توجه به یافته های فوق، این مطالعه دانش عمیقی را در مورد اهمیت کیفیت حسابرسی در جهت افزایش عملکرد مالی به قانون گذاران و سیاست گذاران ارائه می دهد.

منابع

- Bala, H., Amran, N. A., & Shaari, H. (2018). Auditor Brand Name and Financial Reporting Fraud of Listed Companies in Nigeria Akademia Baru. *Journal of Advanced Research in Business and Management Studies*, 11(1), 84–94.
- Bliss, M. A., Gul, F. A., & Majid, A. (2011). Do political connections affect the role of independent audit committees and CEO duality? Some evidence from Malaysian audit pricing. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 7(2), 82–98.
- Chen, L.-J., & Chen, S.-Y. (2011). The influence of profitability on firm value with capital structure as the mediator and firm size and industry as moderators. *Investment Management and Financial Innovations*, 8(3), 121–129.
- Chia-Ah, E., & Karlsson, J. (2010). The impact of extended audit tenure on auditor independence. Umea, Sweden: Umea School of Business.
- Collins, D. W., Pungaliya, R. S., & Vijn, A. M. (2017). The effects of firm growth and model specification choices on tests of earnings management in quarterly settings. *Accounting Review*, 92(2), 69–100.
- Comprix, J., & Huang, H. (2015). Does auditor size matter? Evidence from small audit firms. *Advances in Accounting, Incorporating Advances in International Accounting*, 31(1), 11–20.
- Dakhlallah, M. M., Rashid, N., Wan Abdullah, W. A., & Al Shehab, H. J. (2020). Audit committee and Tobin's Q as a measure of firm performance among Jordanian companies. *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems*, 12(1), 28–41.
- DeAngelo, L. E. (1981a). Auditor size and audit quality. *Journal of Accounting and Economics*, 3(3), 183–199.
- Gao, H., & Huang, J. (2016). The even-odd nature of audit committees and corporate earnings quality. *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 33(1), 98–122.
- Gerayli, M. S., Yanesari, A. M., & Maatoofi, A. R. (2011). Impact of Audit Quality on Earnings Management: Evidence from Iran. *International Research Journal of Finance & Economics*, 66(66), 77–84.
- Hair Jr, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2010). SEM: An introduction. *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*, 629–686.
- Hanlon, M., Krishnan, G., & Mills, L. (2012). Audit fees and book-tax differences. *The Journal of the American Taxation Association*, 34(1), 55–86.
- Hassan, M. A., & Farouk, S. U. (2014). Impact of Audit Quality and Financial Performance of Quoted Cement Firms in Nigeria. *International Journal of Accounting and Taxation*, 2(2), 1–22.
- Hassan, S. U., & Farouk, M. A. (2014). Audit Quality and Financial Performance of Quoted Cement Firms in Nigeria. *European Journal of Business and Management*, 6(28), 73–82.
- Hoti, A. H., Ismajli, H., Ahmeti, S., & Dërmaku, A. (2012). Effects of Audit Opinion on Stock Prices: The case of Croatia and Slovenia. *EuroEconomica*, 31(2).

16. Huang, K., Lao, B., & McPhee, G. (2017). Does Stock Liquidity Affect Accrual-based Earnings Management? *Journal of Business Finance and Accounting*, 44(3-4), 417-447.
17. Inaam, Z., Khmoussi, H., & Fatma, Z. (2012). Audit Quality and Earnings Management in the Tunisian Context. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, 2(2), 17.
18. Irungu, P. (2013). Effect of financial performance indicators on market price of shares in commercial banks of Kenya. *International Journal of Management and Business Studies*, 3(3), 72-77.
19. Kouaib, A., & Jarboui, A. (2017). The mediating effect of REM on the relationship between CEO overconfidence and subsequent firm performance moderated by IFRS adoption: A moderated-mediation analysis. *Research in International Business and Finance*, 42, 338-352.
20. Mollik, A. T., & Bepari, M. K. (2014). Effects of Audit Quality and the Qualifications of Audit Committee Members on the Firms' Compliance with IFRS: Evidence from Australia's Listed Firms.
21. Moutinho, V. N. (2012). Audit Fees and Firm Performance. *Dissertação Do Mestrado Em Finanças e Fiscalidade Orientada*.
22. Mustapha, U. A., Mohd Rashid, N. N., Lateef, S. A., & Bala, A. A. (2019). The Effect of Corporate Governance Attributes On Audit Quality in Nigeria. *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*, 8(4), 4882-4886.
23. Pallant, J. (2011). Multivariate analysis of variance. *SPSS Survival Manual*. Crows Nest: Allen & Unwin, 20(11), 283-296.
24. Rashid Nik Mohd, N. M. N., Noor, R. M., Mastuki, N. A., & Bardai, B. (2015). Longitudinal Study of Corporate Tax Planning: Analysis on Companies' Tax Expense and Financial Ratios. *Pertanika Journal of Social Sciences & Humanities*, 23(5), 109-120.
25. Santos, J. B., & Brito, L. A. L. (2012). Toward a subjective measurement model for firm performance. *BAR-Brazilian Administration Review*, 9(SPE), 95-117.
26. Stanley, J. D. (2011). Is the Audit Fee Disclosure a Leading Indicator of Clients' Business Risk? *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 30(3), 157-179.
27. Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). Multivariate analysis of variance and covariance. *Using Multivariate Statistics*, 3, 402-407.
28. Thu, T., Phan, H., Lai, L. A., Le, T. T., Tran, D. M., & Tran, D. T. (2020). Management Science Letters. *Management Science Letters*, 10, 217-224.
29. Ugwunta, D. O., Ugwuanyi, B. U., & Ngwa, C. U. (2018). Effect of audit quality on market price of firms listed on the Nigerian stock market. *Journal of Accounting and Taxation*, 10(6), 61-70.
30. Zureigat, Q. M. (2011). The effect of ownership structure on audit quality: Evidence from Jordan. *International Journal of Business and Social Science*, 2(10).